

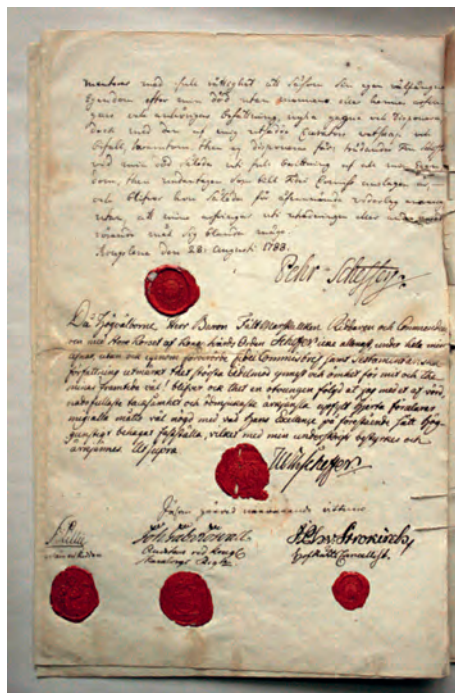
Heraldica Varia

DONATION

Överstelöjtnant Carl Scheffer, Karlstad, har till Riddarhuset donerat följande intressanta och värdefulla föremål: instiftelseurkunden i original för Fårdala fideikommiss, ett fickur av guld med blommotiv i emalj i etui av läder och ett läderetui med en fingerborg och två syringar av guld med inläggningar av blått och vitt.

Det var fältmarskalken friherre Pehr Scheffer, född 1718 i Mariestad och död 1790 på Kungslena översteboställe i Kungslena församling i Skaraborgs län, vilken var ogift, som på Kungslena den 28 augusti 1788 instiftade Fårdala, den gamla Lilliehöökiska egendomen, i Åsle församling i Skaraborgs län till fideikommiss för huvudmannen för adliga ätten Scheffer. Fideikommisset ombildades i början av 1900-talet till ett fideikommisskapital.

Fickuret var en gåva till ovannämnde Pehr Scheffer från konung Ludvig XV av Frankrike, då Scheffer slutade sin franska tjänst 1763. Som löjtnant vid Livgardet gick han i fransk tjänst 1745 och steg under åren i graderna för att 1761 bli maréchal de camp. Han förlänades den franska orden Pour le mérite 1759. Under sin

Fårdala fideikommissbrev från 1788 med Pehr Scheffers egenhändiga namnteckning.

Baksidan av Pehr Scheffers fickur, som han fick i gåva av konung Ludvig XV av Frankrike år 1763.

tid i Frankrike avancerade han även i den svenska armén och blev vid sin hemkomst överste och chef för Savolax regemente, för att sluta som chef för Skaraborgs regemente 1772 och fältmarskalk 1778. Pehr Scheffers bröder Carl Fredric och Ulric upphöjdes båda i grevlig värdighet men tog aldrig introduktion som sådana eftersom de var barnlösa.

Etuiet med fingerborg och syringar, tillverkade 1794, har sannolikt tillhört fru Beata Scheffer, f. Du Rietz (1763–1833). Hon var gift med överstelöjtnanten Ulric Theophil Scheffer (1743–1795), vilken som förste fideikommissarie tillträdde detta efter Pehr Scheffers död 1790. Enligt fideikommissbrevet satt Beata Scheffer kvar i orubbat bo till sin död 1833.

DEPOSITIONER

Fru Cecilia Silfverswärd, Stockholm, har deponerat originalsköldebrevet för adliga ätten Silfverswärd nr 184. Majoren vid Västgöta ryt-tare, sedermera överstelöjtnanten och slottshauptmannen på Älvsborg Lasse Larsson (död 1645), adlades den 20 oktober 1630 i Lä-gret i Ribnitz i Mecklenburg av konung Gustav II Adolf utan nämnande av namn, men intro-ducerades 1633 med namnet Silfverswärd. Namnet har säkerligen tagits från vapenbil-den. Det kan tilläggas att inom ramen kring vapenritningen står dock skrivet Larss Larsson Silberschwerdt 1630.

Friherre Erik Ehrenkrona, Björkulla, Väd-dö, har deponerat dels originalsköldebrevet för utdöda adliga ätten Ehrencrona nr 879, dels friherrebrevet i original för friherrliga ätten Ehrenkrona nr 210, samt originalsköldebrevet för utdöda adliga ätten Ehrenbielke nr 1329. Det senare är extra intressant eftersom vi inte tidigare kände till att det fanns bevarat.

Häradshövdingen i Tvetå härad i Småland, assessorn i Göta hovrätt Olof Gammal (död 1676), adlades den 23 september 1675 på Uppsa-la slott av konung Karl XI med namnet Gam-mal Ehrencrona, jämte såsom varande barnlös två systersöner, bröderna sekreteraren i Göta

hovrätt sedermera häradshövdingen Samuel Hammerstedt (död 1693) och bergmästaren i Upplands, Roslags och Västernorrlands bergslager Erich Hammarin (1641–1685). Dessa tre introducerades 1675 under nuvarande nr 879 varvid namnet förenklades till Ehrencrona. Olof och Erich slöt själva sina ättegrenar på svärdssidan. Samuels ättegren utgick i adlig värdighet på svärdssidan den 14 april 1917.

Landshövdingen i Östergötlands och Vadstena län, sedermera presidenten i Kammarkollegium Eric Ehrencrona (1673–1737), upphöjdes i friherrlig värdighet den 5 juli 1731 i Palatset i Stockholm av konung Fredrik I, men friherrebrevet utfärdades först den 12 juni 1771 i Stockholm av konung Gustav III och sönerna introducerades 1743 under nr 210.

Assessorn i Göta hovrätt Paul Aschling (1630–1700), adlades den 31 mars 1695 på Stockholms slott av konung Karl XI med namnet Ehrenbielke och introducerades 1697 under nuvarande nr 1329. Han slöt själv ätten på svärdssidan. Hans äldsta dotter gifte sig med friherre Eric Ehrenkrona (jfr ovan), vilket förklarar att sköldebrevet förvarats inom denna ätt.

De tre sköldebrev och ättarnas vapen beskrivs utförligare i riddarhusammanuensen Göran Mörners artikel, se s. 3.

Friherre Erik Wrangel af Lindeberg, Aspö Källvik, Strängnäs, har deponerat friherrebrevet i original från 1654 för friherrliga ätten Wrangel af Lindeberg nr 41.

Enligt detta brev upphöjdes nämligen samtliga barn i framlidne fältmarskalken Herman

Silfverswärdska vapnet i originalsköldebrevet.

Wrangels (1584–1643) tre giften för faderns förtjänster i friherrlig värdighet den 21 mars 1654 på Uppsala slott av drottning Kristina med nytt vapen och de skulle skriva sig Lindeberg. Ätten introducerades den 7 juni 1654 under nr 41. Det är två intressanta avvikelser med detta brev. Dels saknas tyvärr själva vapenritningen, det förekommer ibland av någon outgrundlig anledning (jfr Ehrenkronas friherrebrev), dels utgörs brevet av åtta pergamentsidor (två hopvikta mindre stycken) med text på fem sidor. Vid denna tid var det vanligt med endast ett större pergamentsstycke. Brevet är vederbörligen försett med drottningens namnteckning och stora majestätssigill.

Wrangel af Lindebergska vapnet i friherrebrevet från 1653.

Wrangel af Lindebergska vapnet i färgtryck i Adelskalendern 1903 enligt vapenbeskrivningen i friherrebrevet 1654.

Förhistorien till brevet från 1654 är både intressant och något komplicerad. Redan 1651 hade nämligen ovanstående Herman Wrangels äldste son Carl Gustaf (1613–1676) blivit upphöjd till greve Wrangel af Salmis och introducerats 1653 under nr 13, men slöt själv ätten på svärdssidan. Den 6 april 1653 erhöll han ytterligare Lindeberg i Halland som friherreskap och förbättrat vapen. Samma år upphöjdes Herman Wrangels barn, dock begränsat till barnen i tredje giften med grevinnan Amalia Magdalena av Nassau (tyska furstehuset), i friherrlig värdighet den 8 oktober 1653 på Stockholms slott av drottning Kristina. Detta brev ersattes sålunda av det ovan beskrivna brevet från 1654.

ÅRSMÖTE

Svenska Heraldiska Föreningens årsmöte ägde rum i Göteborg den 29 mars 2008. Vid detta möte höll undertecknad ett föredrag om »Myt och propaganda i några svenska adelsvapen», ett föredrag som ursprungligen hölls på XXVII Internationella kongressen för genealogi och heraldik i St Andrews i Skottland 2006. Vid årsmötet i Göteborg tilldelades förre riddarhusgenealogen Pontus Möller liksom undertecknad föreningens förtjänstmedalj i guld.

RÄTTELSE

Så här ser adliga ätten Schildts vapensköld ut. I den vapenbild som återges i Adelskalendern 2007 uppstod tyvärr ett fel. Där återges den mittersta skölden i vapensköldens balk som röd. Den skall som de två andra vara blå vilket framgår av tidigare kalendrar. En orsak kan vara att färgsättningen av en del vapen setts över och att det då uppstått fel. Tyvärr fanns den felaktiga skölden även i Arte et Marte nr 1/2007. Vi är mycket tacksamma för att släktföreningen påpekat felet så att det nu har kunnat rättas till. Rättelsen har också förts in på Riddarhusets hemsida. Vi vill samtidigt uppmana övriga ätter att kontrollera att rätt vapenbild återges och meddela Riddarhuset om något fel insmugit sig. ☞

Per Nordenvall, riddarhusgenealog

FOTO: GÖRAN MÖRNER